

nyent (XL, 177.23); una altra del mateix nom o semblant havia de trobar-se al terme de Vilafranca de Bonany, on avui ho han convertit en *Albadellet* en forma diminutiva, pron. *ʔubdələt* (XLIII, 158.14), Masc. 29F1. Ja figura en el *Rept.* escrit *Rabal Albedelle* com a alqueria d'onze joves pertanyent a Petra, car Vilafranca formava part llavors del terme de Petra (25, 88, Quadrado 473). Ja en la forma diminutiva *Albadellet* el lleigeixo en el *BSAL*, en un doc. de 1511. Deu venir del NP àrabic *Abu ʔAbd-əl-Lāh*, pron. primer *abyadelle*; en efecte, en àrab vulgar el nom diví es pronunciava amb accentuació paroxítona (cf. *Aboabdille* > *Boabdil*, nom del que fou últim rei de Granada), després transposaria el grup *by* > *yb* i amb ultracorrecció de la pron. local catalana *alba* > *auba*, s'escriu *Alb*.

ALBAGÈS, L'

Poble considerable de Les Garrigues, uns 35 k. al SE. de Lleida.

PRON. MOD. Fora dels qui parlen amb tendència culta, que diuen *Albagés* o *L'Albagés*, a la comarca es pronuncia *Aub-*, i posant-hi article: *l'aybažés* Alcanó (1920); deixant de banda els matisos ortoèpics *-až-* o *-až-* o intermedi, jo també vaig oir *l'aybažés* a Alcoletge (1932), a Juncosa i a la Bisbal de Falset (1934) etc. Però tant Casac. com jo ho oïrem sovint amb l'article en plural *loz aybažés* Juneda, Maials, Bovera (1920), (*a*)*lx aybažés* únic admès a Albesa (1932), mentre que a Llardecans ho afegiren també així però com a cosa vella o poc freqüent, i a Alcoletge de totes dues maneres.

DOC. ANT. 1188: «excepto honore Arnaldi de Pratis [Prades] quem ipse tenet per nos [els de Poblet], et excepto honore Bernardi: *Soges* et *Albages*, et [honore] Vitalis Boet, quos retinemus nobis» (*Cart.* de Poblet, p. 95), *Soges* deu ser *Soses* (30 k. al N. de l'Albagés), *Pratis* és Prades (altre tant al SE.). Es tracta doncs d'una donació o infeudació global que fan els de Poblet, si bé reservant-se les «honors» que han conferit a uns amics llurs, Arnau de Prades i Bernat i Vidal Boet. Del castell de l'Albagés parlà el rei Jaume II en un doc. de 1312 (GGC, 319). I figura el «loch d'Albagés» en el cens de 1359 (*CoDoACA* XII, 20).

Quant a l'etimologia bé podem dir que res n'hi ha d'escrit per gent preparada en lingüística ni toponomàstica, fora d'una lacònica indicació meva merament «diagnòstica»: «NL germànic» (*E. T. C.* I, 247), que no s'haurà entès sinó endevinant que volia dir «d'un NP germànic». Que vingui d'un NP no solament està fundat en el fet general que hi ha una gran proporció entre els noms de les nostres poblacions que vénen de NPP, fins a constituir una característica distintiva de la nostra toponímia (veg. *E. T. C.* I, 65, 64, 25-26, II, 239; Aebischer, *Et. Top. Cat.*, tota l'obra i en particular, pp. 23-35); perquè el cas es repeteix particularment en noms de la rogalia en qüestió: *Vimbodí*, *Vi-*

naixa, *Margalef*, *Garcia*, *l'Espanyol*, *Sudanell*, *Mafumet*, *el Morell* etc.; i justament allí a la vora se'n troben un bon nombre on aquest NP és germànic: *Swnyer*, *Senan* (SISENAND) al NE. o NO., a uns 20 k. del nostre, i no gaire més enllà *Guimerà*, *Pobla de Ferran*, *Montargull*, *Montbríó*, *Guamets*, *Guiumons*, *Rauric*, *Alamús*... ¿Haurà pensat algú que d'això el nostre no en té aire? (*AlcM* ho silencia).

Doncs precisament és un NP ben conegut en aquesta família: ALBI(G)IS, Först. col. 68); però encara més que la cita del nom concret en la gran font de l'antroponímia germànica, encara ens dóna més seguretat el fet que aquest nom estigui format amb dos components dels més vivaços en aquell vast repertori antroponímic: ALBI- (amb var. *Alfi-*): *Albigardis*, *Albigund*, *Albirik*, *Albiulf* etc.; i -GIS: *Hildigis*, *Ekkagis*, i en fonts nostres medievals *Eldegiso* (a. 949, Mas IV, 37), *Guinigisi* 982, 992, *Sawigix* 991. La *ï* d'aquest nom passava a *e* en romànic: M-Lübke recollí en portuguès arcaic *Vedragesa*, *Eldegesa*, jo he trobat *Manages* a Terrassa a. 1043 (format amb MANI-, arrel de 42 noms en Först.); de MATHA-GIS surt *Madexone*, Rbg. 851 etc. És versemblant que del mateix original surti el nom del gran mas al peu del castell de Farners, *el Begís*, del qual crec recordar var. *Begès*.¹ Fàcilment en trobaríem altres cpts. en els països veïns: Pieri demostra que de *Kunigis* (Först. 380) prové el NL toscà *Balconevisi* (cpt. amb el ll. VALLIS), *Top. d. Valle dell'Arno*, 210.

Ara bé, també jo havia pensat (com *AlcM*) que *L'Albagés* podia venir de l'adj. ètnic oc. *albigès*, derivat del nom de la ciutat d'Albi, gallo-llatí ALBIGI. Un temps m'hi havia fet pensar el fet que el nom s'usí popularment amb article. En realitat això sol no és indicatiu de res, puix que el cas es repeteix en tants noms de poble no provinents de cap adj., i menys ètnic, cas particularment freqüent en aqueixa part del Princ.: *L'Alleixar*, *El Vilosell*, *El Morell*, *El Cogul*, *L'Albiol*, *El Soleràs*, i per rematar-ho, *L'Albi*, bastant prop del nostre. Que és un article postús, addició secundària, això ja ho prova; i encara amb més eloqüència, ho veiem pel detall que de vegades aquest pegat s'hi ha fet en plural —quan hi invitava ja la -s final del topònim mateix. Demostrada de sobres ha quedat l'etimologia germànica del nom de *Els Alamús* (20 k. dret al N. de l'Albagés), que també és un NP germànic; ara bé ja hem detallat, al principi, com *Els Albagés* (amb un absurd plural) és forma tan popular com *L'Albagés*.

Durant un temps vaig recaure en el dubte, perquè se m'acudí un fonament més concret. Cal exposar-ho i sense callar la defensa d'aquest fonament. En primer lloc: l'ètnic de la capital de l'Albigès occità, encara que més divulgat en la forma *albigés* amb -i-, també antigament tingué variant en -egés, ben coincident amb la del nostre nom. Les *VidesR* tradueixen *terram Albigensium* de l'original de Voràgine (p. 844) per *la terra d'Albeyés*, ms. P, 256v, 2; d'*Albagés* ms. B. El trobador Ramon de Cornet, de la escola tolosana de mj. S. XIV, dedica una poesia «a Sent Marcel d'Albe-